

залишається достатньо відчутною і, навіть, загострюється в зв'язку з багатьма факторами, серед яких перш за все слід відзначити формування в різних регіонах місцевих економічних еліт, котри намагаючись чинити вплив на загальну державну політику, продукують і свою політичну еліту. Наслідком цього є боротьба так званих олігархічних кланів, що є істотним негативом українського регіоналізму.

*Малежик Дмитро Іванович, кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії та філософії історії
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

КИЇВСЬКА НОНКОНФОРМІСТСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 1960-Х РР.

Період «хрущовської відлиги» позитивно вплинув на літературно-мистецьке життя в Україні. Саме тоді на мистецькому обрії з'явилося покоління «шістдесятників», творчість яких базувалась на засадах гуманізму та мистецьких європейських зразках. Навіть після усунення М. Хрущова від влади мистецьке пробудження тривало за інерцією. Одним із яскравих угруповань того часу стала Київська поетична школа.

Формування Київської школи поезії припадає на 1965–1968 рр., коли об'єднання мало напівлегальний характер, а сама назва групи виникла у 1969 і походить від того, що її членами були студенти філологічного та філософського факультетів Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. До Київської школи поезії належали С. Вишенський, М. Воробйов, В. Голобородько, М. Григорів, В. Ілля, Н. Кир'ян, В. Кордун, В.Отрощенко, В. Рубан, М. Саченко, І. Семененко, до близького кола зараховують Т. Каунову, М. Лісову, П. Марусика, М. Москаленка, А. Павленко, М. Рачука. Ядро літературного об'єднання становили М. Воробйов, В. Голобородько, М. Григорів і В. Кордун [4, с.76]. Більш чітке окреслення персоналій вказати важко, оскільки коло представників змінювалось відповідно до пошуків представниками власного літературного шляху.

Дебютні вірші літераторів отримали схвальні відгуки старшого покоління письменників. Перші публікації поетів Київської школи з'явилися у «Літературній Україні», «Дніпрі», районних газетах Черкащини. Тоді ж відбувається дискусія між ідеологічним літературознавством та зародками нової критики. Поштовхом до неї були окремі критичні виступи І. Дзюби, М. Коцюбинської,

Є. Сверстюка та І. Світличного, у яких література розглядалась із позицій естетичної вартості та стильової динаміки, намагались побачити й підтримати нове, цінне, водночас зберігаючи наукову об'єктивність. Відзначали ірраціональний елемент поезії нового покоління [1, с.48].

Школа виникла в середовищі «шістдесятництва», проте сформувала власні ідейно-художні засади творчості. З огляду на це дослідники називають їх «лівим крилом шістдесятників», «постшістдесятниками» «нешістдесятниками» тощо [2]. Таке відсилання до явища шістдесятництва є досить приблизним як з хронологічної точки зору, так і з огляду на світоглядно-поетичну якість їхньої поезії.

Насамперед її представники відкидали естетичні засади «соцреалізму», базуючись на традиціях фольклорної та літературної класики й традицій модернізму, зокрема переосмислено засади «Української хати» та «Молодої музи», кларнетизму П. Тичини, ідей митців «розстріляного відродження» та поетів «Празької школи». Цим вони відрізнялися від поетів Нью-Йоркської групи, яка відкидала засади спадкоємності попередніх письменників. Основними ідейними засадами об'єднання були: повернення до первісних елементів і структур української міфологічної свідомості, трансформація давнього міфологічного мислення в образах сучасної поезії, повернення до лексичних першоджерел, розвинення їх до поетичних символів, розвиток українського вільного вірша. Літератори виражали найбільш радикальну модерну пропозицію в українській поезії другої половини ХХ ст. [2].

Вперше як про цілісне естетичне явище заговорили після публікації В. Рубана в газеті «Молода гвардія», пізніше – у статтях Б. Бойчука, Ю. Коваліва, О. Лишеги, А. Макарова, В. Моренця, М. Москаленка, К. Москальця, Л. Тарнашинської. Уперше прокоментовано феномен об'єднання в нарисі В. Кордуна «Київська школа поезії – що це таке?», у якій автор визначив такі особливості: свобода творчості, подано критерії тлумачення знакових систем учасників. В. Моренець відзначав, що існування школи свідчить про єдність літературного процесу в контексті спадкоємності модерних традицій покоління шістдесятників і вісімдесятників [5, с.19].

Поети «Київської школи» розвинули активну культурницьку діяльність яка виходила за межі офіційно дозволених заходів: влаштували неформальні літературні читання та художні виставки, вечори пам'яті репресованих митців, ставили замовчувані театральні п'єси, ставили петиції на захист української культури. До маніфестів

«Київська школа» не вдавалася. Представники об'єднання відновили традиції класичної дореволюційної інтелігенції, їй були притаманні прагнення до духовної незалежності, політичної відчуженості, ідеали громадського суспільства та служіння народу [2]. На компроміси із владою поети «Київської школи» не йшли, тому й належать до «витісненого покоління».

Зрештою, жорстка позиція радянського керівництва призвела до поступового усунення митців нової генерації з літературного життя. Радянська влада з підозрою ставилася до цього, як загалом до будь-якого, україномовного неформального об'єднання. Наслідком посилення ідеологічного тиску стало те, тож невдовзі з Київського університету було виключено Василя Рубана, Віктора Кордуна, Михайла Саченка, Надію Кир'ян, Миколу Воробйова. Із складу студентів Донецького педагогічного інституту на початку 1967 року був відрахований В. Голобородько. Наказ ректора про його виключення містив формулювання: «за дії несумісні зі званням радянського студента» [6, с.183]. Ці дії полягали в тому, що він поширював у Донецькому університеті серед студентів роботу Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація». До того ж, у 1967 року поет успішно пройшов творчий конкурс для вступу до Літературного інституту в Москві, але, попри це, не був допущений до складання вступних іспитів.

Водночас митців було піддано критиці на пленумі Спілки письменників України. Особливо «дісталася» письменнику В. Голобородьку. У лютому 1969 р. пленум Спілки письменників України розкритикував його збірку «Летюче віконце», а невдовзі її макет було знищено через незгоду автора співробітничати з органами державної безпеки СРСР [6, с.178].

Однією з відповідних реакцій влади стало внесення поетів до «чорного списку» із заборонаю друкувати власні твори. Так, від 1969 року і аж до 1986 року твори В. Голобородька не друкували в Україні. Наслідком політики радянської влади стало те, що представники Київської школи пережили період «вимушеної еміграції» під тиском партійної політики, а повернення до активної діяльності відбулось лише на початку 1980-х рр.

Отже, літератори «Київської школи» стали носіями нової поетичної мови як відображення нової художньої реальності. Їхня естетична позиція набула глибокого ідеологічного змісту, вийшовши далеко за межі власне літератури. Попри репресивну політику радянської влади, митці школи зберегли власне творче кредо і відновили активну діяльність у 1980-ті рр.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гордон О. Українська література другої половини ХХ ст.: поколіннєві суперечки та об'єктивно-історичний підхід / О. Гордон // Формат. – 2002. – Вип. 4. – С. 31-40.
2. Колесник В. Київська школа і В.Кордун: поезія зворотності: електронний ресурс / В. Колесник. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Magisterium/Lit/1999_2/10_kolesnyk_v.pdf
3. Кордун В. Київська школа поезії – що це таке? / В. Кордун // Світовид. – 1997, № 1-2 (26-27). – С.8-11.
4. Масловська Т.О. Поети Київської школи / Т. Масловська // «Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету». – 2011. – № 2. – С. 76-79.
5. Моренець В. “Слово, що випало з мовчання філософів” / В. Моренець // Слово і Час. – 1997. – № 4. – С. 17–28.
6. Пастух Т. Київська школа поетів та її оточення (модерні стильові течії української поезії 1960-90-х років) / Т. Пастух. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 700 с.

*Торон Анатолій Васильович,
доцент кафедри політичних наук і права
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОХОДЖЕННЯ РОДУ МИХАЙЛА СЕРГІЙОВИЧА ГРУШЕВСЬКОГО. ГРУШЕВСЬКІ ТА ЧИГИРИНЩИНА

Михайло Сергійович Грушевський народився у вересні 1866 року у місті Холм (нині польське місто Хелм). У цьому місті пройшли перші роки його життя. Але родина Михайла Сергійовича походила не з Холмщини. «Я походжу з давньої (звісної з XVIII в.), але бідної духовної родини Грушів, пізніше Грушевських, що загніздилася в Чигиринському повіті», — писав Михайло Сергійович в автобіографії. [1, с. 3]. «Наша сім'я походить з Чигиринщини. Найстарший осідок її мені відомий в селі Худоліївці...Мій далекий родич і приятель Марко Федорович Грушевський, що уродився сам в Худоліївці й збирав відомості про наш рід з клирових відомостей київської духовної консисторії, знаходив у них як найстаршого предка добродія, що підписувався: «Василь Грушѣвъ». Се був мій прадід, дячок, даліше котрого Марко Федорович не міг прослідити сього роду. Але оповідав, що, чистячи криницю в Худоліївці, чи при якійсь іншій оказії, витягли